

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ Β ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο ελεύθερος χρόνος στην εποχή της κρίσης

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ (Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο)

Η μεγαλύτερη ίσως κατάκτηση των εργαζομένων στις ευρωπαϊκές κοινωνίες ήταν η μείωση του εργάσιμου χρόνου και το δικαίωμα στον ελεύθερο χρόνο που, στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα, σηματοδότησαν μια πραγματική πολιτισμική επανάσταση. Για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας η υλική και συμβολική κυριαρχία της αμειβόμενης εργασίας κλονίστηκε ουσιωδώς στη σκέψη και την καθημερινή ζωή εκατομμυρίων εργαζομένων. Η μαζικοποίηση δικαιωμάτων και δυνατοτήτων -που έως τότε αποτελούσαν προνόμιο όσων βρίσκονταν στην κορυφή της κοινωνικής πυραμίδας- έκαναν τις μεταπολεμικές κοινωνίες να ονειρεύονται την οριστική απελευθέρωση του ατόμου από τους εργασιακούς καταναγκασμούς και την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης. Η μόρφωση και η καλλιέργεια σε όλα τα στάδια της ζωής, η πολιτιστική συμμετοχή και έκφραση, η διασκέδαση και οι απολαύσεις, οι οικογενειακές και προσωπικές σχέσεις, οι διεκδικήσεις αιτημάτων, κ.ά., αποτέλεσαν τις νέες ατομικές και συλλογικές προτεραιότητες.

Ο ελεύθερος χρόνος, όπως συνοπτικά ονομάστηκαν τα ατομικά και συλλογικά ενδιαφέροντα των μεταβιομηχανικών κοινωνιών, έγινε ο προνομιακός κοινωνικός χρόνος της ατομικότητας και της κοινωνικής ένταξης. Στο πλαίσιο αυτό η δημόσια συζήτηση (επιστημονική και μη) μετακινήθηκε από τα ζητήματα της επιβίωσης στο κυρίαρχο ζήτημα της εποχής της αφθονίας: την επιδίωξη της ατομικής ευτυχίας.

Τριάντα χρόνια αργότερα, στη δεκαετία του 1990, η προοπτική της διόγκωσης της ανεργίας, επαναφέρει τα εργασιακά ζητήματα στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης. Τα προβλήματα αφορούν τώρα την καθολική απαξίωση της αμειβόμενης επαγγελματικής εργασίας, καθώς η ενδημική απειλή της ανεργίας και η απορύθμιση της απασχόλησης διακυβεύουν την κοινωνική αξία της εργασίας.

Οι εργαζόμενοι βρίσκονται πλέον αντιμέτωποι με την κοινωνική αχρηστία και τη συνακόλουθη επισφάλεια της κοινωνικής τους ένταξης. Η επιμήκυνση των ωρών εργασίας, το τέλος της συνταξιοδότησης στα 60, οι ευέλικτες εργασιακές σχέσεις, η υποκατάσταση της εργασίας από αυτοματοποιημένα συστήματα, κ.λπ., κρατούν χαμηλά την αξία της. Η εργασία εντατικοποιείται παραγωγικά αλλά απαξιώνεται κοινωνικά, με αποτέλεσμα αφενός να ενισχύεται η επιρροή της στην καθημερινότητα των εργαζομένων και, αφετέρου, να μειώνεται η ικανότητά της να εξασφαλίζει την κοινωνική ένταξη. Το παράδοξο αυτό γεγονός επιδρά δυσμενώς στην οργάνωση της καθημερινότητας και του βίου των εργαζομένων, καθώς και στη δυνατότητά τους να εξασφαλίσουν τους πόρους της συμμετοχής τους στη σφαίρα του ελεύθερου χρόνου.

Χάνοντας, όμως, τη δυνατότητα μιας αξιοπρεπούς εργασίας χάνουμε τη

σημαντικότερη παρακαταθήκη του τέλους του 20ού αιώνα: ο χρόνος της ζωής δεν μπορεί να ταυτίζεται με το χρόνο της εργασίας. Οι εργαζόμενοι παραμένουν καθηλωμένοι στην πλήρη αδυναμία να είναι απαιτητικοί ως προς τη φύση, το περιεχόμενο, τους σκοπούς και, σε τελική ανάλυση, το ίδιο το νόημα της εργασίας.

(1) Rifkin, J. (1996). «Το τέλος της εργασίας και το μέλλον της». Αθήνα, εκδ. Λιβάνη.

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου σε 100-120 περίπου λέξεις.

A.2. Να εντοπίσετε τον **τρόπο/μέθοδο ανάπτυξης** της παρακάτω παραγράφου:

Οι εργαζόμενοι βρίσκονται πλέον αντιμέτωποι με την κοινωνική αχρηστία και τη συνακόλουθη επισφάλεια της κοινωνικής τους ένταξης. Η επιμήκυνση των ωρών εργασίας, το τέλος της συνταξιοδότησης στα 60, οι ευέλικτες εργασιακές σχέσεις, η υποκατάσταση της εργασίας από αυτοματοποιημένα συστήματα, κ.λπ., κρατούν χαμηλά την αξία της. Η εργασία εντατικοποιείται παραγωγικά αλλά απαξιώνεται κοινωνικά, με αποτέλεσμα αφενός να ενισχύεται η επιρροή της στην καθημερινότητα των εργαζομένων και, αφετέρου, να μειώνεται η ικανότητά της να εξασφαλίζει την κοινωνική ένταξη. Το παράδοξο αυτό γεγονός επιδρά δυσμενώς στην οργάνωση της καθημερινότητας και του βίου των εργαζομένων, καθώς και στη δυνατότητά τους να εξασφαλίσουν τους πόρους της συμμετοχής τους στη σφαίρα του ελεύθερου χρόνου.

B1. Να σχηματίσετε προτάσεις για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις που είναι υπογραμμισμένες μέσα στο κείμενο: **κυριαρχία, ένταξης, διόγκωσης, ενδημική, ευέλικτες** (σε όποια πτώση και αριθμό επιθυμείτε)

B2. Να γράψετε ένα **άρθρο** 500 περίπου λέξεων, το οποίο πρόκειται να δημοσιευτεί σε νεανικό περιοδικό και στο οποίο α) προσπαθείτε να πείσετε και να ευαισθητοποιήσετε τους αναγνώστες για την ανάγκη να διεκδικήσουν το δικαίωμα στον ελεύθερο χρόνο και β) προτείνετε κάποιους, κατά τη γνώμη σας, τρόπους διεκδίκησης αυτού του δικαιώματος.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!!

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2015
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ :
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ:

Τη σχέση βίαιης συμπεριφοράς των παιδιών με τα τηλεοπτικά προγράμματα έχουν αποδείξει πολλές έρευνες. Κάθε χρόνο όμως φαίνεται ότι αυξάνονται οι σκηνές βίας, οι οποίες πλέον έχουν εξαπλωθεί σχεδόν σε όλους τους τύπους τηλεοπτικών παραγωγών. **Ειδικότερα**, σε μια τυπική τηλεοπτική ημέρα με 18ωρη διάρκεια προγραμμάτων εντοπίστηκαν οι ακόλουθες σκηνές βίας ανά τυπολογία παραγωγής: σε κινούμενα σχέδια 471 σκηνές βίας, σε ταινίες 241 σκηνές βίας, σε μουσικά βίντεο 123, σε τηλεταινίες 691, σε ριάλιτι σόου 581, σε σαπουνόπερες 34, σε διαφημιστικά για τηλεοπτικές εκπομπές 265, σε διαφημιστικά για παιχνίδια 121, σε ειδήσεις 62 σκηνές βίας.

Οι μελέτες έδειξαν ότι, εκτός από την προδιάθεση και τις άλλες αρνητικές εμπειρίες, οι άνθρωποι που παρακολουθούν στη μικρή οθόνη πολλά προγράμματα που περιέχουν βίαιες σκηνές δεν γίνονται μόνο περισσότερο επιθετικοί, αλλά και τείνουν να αποδεχθούν πρακτικές και λογικές που εκλαμβάνουν την επιθετικότητα ως μέσο για την επίλυση προβλημάτων, ακόμη και κοινωνικής διάστασης.

Ακόμη, η συγκεκριμένη «φυλή» τηλεθεατών τείνει να χάνει την εμπιστοσύνη στους ανθρώπους και αντιλαμβάνεται τον κόσμο ως εχθρικό περιβάλλον. Η τηλεοπτική αυτή «κληρονομιά» έχει επιπτώσεις και στην οικογενειακή συμβίωση, αφού επηρεάζει και τον τρόπο που συμπεριφέρονται οι συγκεκριμένοι άνθρωποι ως σύζυγοι και γονείς. Για να επιβεβαιώσουν τις αρχικές «υποψίες» τους οι ερευνητές έθεσαν στο «μικροσκόπιο» πέντε αντιπροσωπευτικές κοινότητες στο Μίσιγκαν. Και φυσικά δεν εξεπλάγησαν όταν διαπίστωσαν ότι υπήρχε ορατή σχέση μεταξύ της παρακολούθησης βίαιων τηλεοπτικών προγραμμάτων και της επιθετικότητας, του αλκοολισμού και της αποδοχής διακρίσεων ανάμεσα στα φύλα.

Ο κίνδυνος να εθιστεί κάποιος στην τηλεοπτική βία είναι πολύ μεγαλύτερος από ό, τι αρχικά φαίνεται. **Και αυτό γιατί**, σύμφωνα με τους ερευνητές, το «μήνυμα» εμφανίζεται **τυπικώς** μη ρεαλιστικό, απλοϊκό και σε ορισμένες περιπτώσεις χιουμοριστικό ή γελοίο. Το γνωστό - και αφελές «μπαμ και πέθανες» που παρακολουθούμε από τον καναπέ μας ή από το κάθισμά μας στις κινηματογραφικές αίθουσες δεν μας δίνει ασφαλώς την πραγματική αίσθηση του θανάτου. Ο ήχος του πυροβολισμού στις ταινίες εκλαμβάνεται από τον μέσο πολίτη ως πολύ διαφορετικός από την εκπυρσοκρότηση όπλου σε κανονικές συνθήκες. Ωστόσο το μήνυμα κάνει τη διαφορά. Είναι γενικώς αποδεκτό οι «καλοί» να «καθαρίζουν» τους «κακούς». Βία και φόνος αναδεικνύονται σε μέσο για την επικράτηση του καλού, για την επίλυση

προβλημάτων. Όταν οι «κακοί» είναι νεκροί, η υπόθεση έχει αίσιο τέλος. Η παραδοχή αυτή μπορεί να αποδειχθεί πολύ επικίνδυνη, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για παιδιά ή εφήβους. Μπορεί να μετατραπεί πολύ εύκολα σε μια αυτοκαταστροφική λογική.

Οι τηλεοπτικοί παραγωγοί προβάλλουν ένα δίλημμα: την εμφανή σύγκρουση μεταξύ των αρνητικών συνεπειών της τηλεοπτικής βίας και της θετικής επίδρασης άλλων προγραμμάτων από τα οποία δεν λείπουν στοιχεία επιθετικότητας (π.χ. ορισμένες πολεμικές ταινίες που περνούν φιλειρηνικά μηνύματα).

Τι απαντούν οι ειδικοί; Πρώτον, ότι θα πρέπει να μελετηθεί; Τι είδους βία και σε ποιο βαθμό καθορίζει την κάθε παραγωγή. Είναι φανερό, τονίζουν, ότι η βία υπήρξε, υπάρχει και πιθανότατα θα υπάρχει ως στοιχείο της καθημερινότητας, πόσο μάλλον ως πηγή θεάματος. Ωστόσο η ενοχοποίηση τηλεοπτικών προγραμμάτων σε 32.000 υποθέσεις φόνων τις τελευταίες δύο δεκαετίες δεν μπορεί να αφήσει κανέναν αδιάφορο. Ακόμη και εκείνους που θεωρούν **θεμιτή** τη δραματοποίηση της βίας ως μέσου για να κερδίσουν τις «μάχες» της τηλεθέασης και της προσέλευσης στις κινηματογραφικές αίθουσες.

(Κείμενο από την εφημερίδα το Βήμα, 10/8/2003, τροποποιημένο για τις ανάγκες της αξιολόγησης)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να γίνει η περίληψη του κειμένου σε 100 λέξεις.

Μονάδες 25

B1. Πως οργανώνεται ο λόγος στην τέταρτη παράγραφο του κειμένου «Ο κίνδυνος λογική»;

Μονάδες 5

B2. ειδικότερα, ακόμη, (και αυτό) γιατί: ποια νοηματική σχέση εκφράζουν αυτές οι διαρθρωτικές λέξεις;

Μονάδες 3

B3. Να γράψετε δυο τίτλους για το παραπάνω κείμενο, έναν χωρίς και έναν με σχόλιο.

Μονάδες 5

B4. Στην τέταρτη παράγραφο κυριαρχεί παθητική σύνταξη. Τι επιτυγχάνει με αυτό ο συγγραφέας;

Μονάδες 3

B5. (να) επιβεβαιώσουν, τυπικώς, θεμιτή: να γραφτεί ένα αντώνυμο για κάθε λέξη.

Μονάδες 3

B6. Κληρονομιά, πηγή: να γράψετε δυο προτάσεις για κάθε λέξη χρησιμοποιώντας την στην πρώτη πρόταση δηλωτικά και στη δεύτερη συνυποδηλωτικά.

Μονάδες 6

B7. «η συγκεκριμένη «φυλή» τηλεθεατών τείνει να χάσει την εμπιστοσύνη στους ανθρώπους και αντιλαμβάνεται τον κόσμο ως εχθρικό περιβάλλον»: να αποδώσετε το νόημα της φράσης σε μια παράγραφο 80 περίπου λέξεων.

Μονάδες 10

Γ. Σε ένα άρθρο που θα δημοσιευτεί σε νεανικό περιοδικό να προσδιορίσετε τους τρόπους με τους οποίους η τηλεόραση ωθεί τους νέους σε αντικοινωνική συμπεριφορά και να προτείνετε τρόπους περιορισμού αυτού του φαινομένου. (400 περίπου λέξεις)

Μονάδες 40

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!

Έκφραση-Έκθεση Β' Λυκείου

Κριτήριο αξιολόγησης

22\11\2015

B03\B6\B9

ΚΕΙΜΕΝΟ

Δεσμευμένος και αναξιόπιστος τύπος

Τίποτα δε συμβολίζει καλύτερα τη σύγχυση που επικρατεί στον Τύπο, ο οποίος βρίσκεται αντιμέτωπος με μείωση της κυκλοφορίας του. Η πτώση αγγίζει, πλέον, και τα έντυπα αναφοράς. Σε παγκόσμια κλίμακα, ο αριθμός των φύλλων που πωλούνται πέφτει κατά μέσο όρο 2% κάθε χρόνο, σε σημείο που κάποιοι αναρωτιούνται μήπως ο Τύπος ανήκει στο παρελθόν, μήπως είναι ένα μέσο ενημέρωσης της βιομηχανικής εποχής που απειλείται με εξαφάνιση.

Οι εξωτερικές αιτίες της κρίσης είναι γνωστές: από τη μία η καταστροφική επίθεση των δωρεάν εφημερίδων και από την άλλη το Διαδίκτυο, το οποίο συνεχίζει την εξαιρετική του εξάπλωση.

Όμως, η κρίση έχει και εσωτερικές αιτίες, που οφείλονται κυρίως στην απώλεια της αξιοπιστίας του Τύπου. Κατ' αρχήν γιατί, όπως είδαμε, ο Τύπος ανήκει σε βιομηχανικούς ομίλους που ελέγχουν την οικονομική εξουσία και είναι συνένοχοι με την πολιτική εξουσία. Και, επίσης, γιατί η μεροληψία, η έλλειψη αντικειμενικότητας, τα ψέματα, η χειραγώγηση και ακόμα, πιο απλά, τα «φτιαγμένα» ρεπορτάζ αυξάνουν συνεχώς.[...] Οι όλο και πιο στενές σχέσεις με την οικονομική και πολιτική εξουσία έχουν προκαλέσει πολύ μεγάλη κάμψη της αξιοπιστίας των μέσων και αποκαλύπτουν ένα ανησυχητικό δημοκρατικό έλλειμμα. Κυριαρχεί η δημοσιογραφία της ευμένειας, ενώ η κριτική δημοσιογραφία υποχωρεί. Πρέπει, μάλιστα, να αναρωτηθούμε αν, την ώρα της παγκοσμιοποίησης και των τεράστιων ομίλων των μέσων ενημέρωσης, η έννοια του ελεύθερου Τύπου δεν κινδυνεύει να εξαφανιστεί.

Όλο και περισσότερο, οι πολίτες συνειδητοποιούν τους νέους κινδύνους, δείχνουν ιδιαίτερη ευαισθησία προς τη μιντιακή χειραγώγηση και μοιάζουν πεπεισμένοι ότι στην υπερβολικά μιντιακή κοινωνία μας ζούμε, παραδόξως, σε κατάσταση πληροφοριακής ανασφάλειας. Η πληροφορία είναι άφθονη, όμως έχει μηδενική εγγύηση πιστότητας και συχνά διαμεύεται. Παρακολουθούμε το θρίαμβο της δημοσιογραφίας της κερδοσκοπίας και του θεάματος, σε βάρος της δημοσιογραφίας της πληροφορίας.[...] Στην παραδοσιακή δημοσιογραφία ίσχυε το ρητό: «Τα γεγονότα είναι ιερά, η γνώμη είναι ελεύθερη». Όμως η τάση που εξαπλώνεται σήμερα στα μίντια φαίνεται να αντιστρέφει τη ρήση αυτή. Όλο και περισσότερο, οι δημοσιογράφοι θεωρούν ότι η γνώμη τους, σπάνια τεκμηριωμένη, είναι ιερή, ενώ δε διστάζουν να παραποιούν τα γεγονότα, ώστε να τα προσαρμόζουν στην επιβεβαίωση της γνώμης τους.

Σ' αυτό το πλαίσιο, με τον ενθουσιασμό να υποχωρεί, ενώ εξαπλώνεται ένα απαισιόδοξο όραμα για το μέλλον, κάθε εφημερίδα που θεωρεί ότι τίποτα δεν είναι πιο σημαντικό από το να μην προδώσει την εμπιστοσύνη των αναγνωστών της, πρέπει να δουλέψει σκληρά, για να βελτιώσει το περιεχόμενο της: μειώνοντας την ταχύτητα της ενημέρωσης, στοιχηματίζοντας στη δημοσιογραφία του διαφωτισμού, για να διαλύσει τις σκιές της επικαιρότητας, προτείνοντας αφιερώματα ακόμα πιο ολοκληρωμένα και καλύτερα τεκμηριωμένα για τα μεγάλα σύγχρονα ζητήματα, πηγαίνοντας στο βάθος των προβλημάτων με μέθοδο, ακρίβεια και σοβαρότητα, παρουσιάζοντας πρωτότυπες πληροφορίες και αναλύσεις, που συχνά έχουν αποσιωπηθεί, πηγαίνοντας ενάντια στο ρεύμα των κυρίαρχων μέσων ενημέρωσης. Εξάλλου, η ποιότητα της πληροφορίας εξαρτάται από το διάλογο των πολιτών και η φύση του διαλόγου καθορίζει, στο υψηλότερο στάδιο, τον πλούτο της δημοκρατίας.

Διασκευασμένο άρθρο του Ignacio Ramonet στη *Le monde diplomatique*, εφημ.
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 06-02-2005

Παρατηρήσεις:

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80-100 λέξεις.

(20\100)

B1. «Παρακολουθούμε το θρίαμβο της δημοσιογραφίας της κερδοσκοπίας και του θεάματος σε βάρος της δημοσιογραφίας της πληροφορίας.» Χρησιμοποιώντας την παραπάνω περίοδο ως θεματική, να την αναπτύξετε σε μία παράγραφο 80 λέξεων.

(10\100)

B2. «Όλο και περισσότερο... επιβεβαίωση της γνώμης τους». Να εντοπίσετε τον τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(5\100)

B3. «Οι όλο και πιο στενές σχέσεις με την οικονομική και πολιτική εξουσία έχουν προκαλέσει πολύ μεγάλη κάμψη της αξιοπιστίας των μέσων». Αφού εντοπίσετε το είδος της σύνταξης (ενεργητική – παθητική) και δικαιολογήσετε τη χρήση της, να τη μετατρέψετε στην αντίθετή της.

(4\100)

B4.«[...]ότι στην υπερβολικά μιντιακή... της πληροφορίας[...].» Να δικαιολογήσετε τη χρήση του ρηματικού προσώπου.

(1\100)

B5. Α)χειραγώγηση, παραποιούν, επιβεβαίωση, τεκμηριωμένα, ακρίβεια, στάδιο: για κάθε μία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου να δώσετε μία συνώνυμη, χωρίς να αλλοιώνεται το νόημα του κειμένου.

Β)αξιοπιστίας, συχνά, ολοκληρωμένα, τεκμηριωμένα: για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου να δώσετε μία αντώνυμη.

(10\100)

Γ. Είναι γεγονός πως η σύγχρονη εποχή χαρακτηρίζεται από την ταχύτατη πληροφόρηση, η οποία λειτουργεί πλέον παγκοσμιοποιημένα. Ταυτόχρονα, παρατηρούνται ξεκάθαρα φαινόμενα διαπλοκής στον χώρο των ισχυρών Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης με άμεσο αποτέλεσμα για τον πολίτη την παραπληροφόρηση. Σ ένα άρθρο 400-500 λέξεων που θα δημοσιευθεί στην τοπική εφημερίδα να αναπτύξετε τους παράγοντες που προκαλούν το φαινόμενο της παραπληροφόρησης καθώς και προτάσεις αντιμετώπισής του.

(50\100)